

BIRMA VEROVERD

karren werden op dit traject dwars door het tropisch oerwoud (traject bovendien waarop men talloze woeste rivieren, waar geen brug over lag, moest oversteken) te traag geacht. De Japanners gingen gebruik maken van hun kleine legerkarretjes die hier, als er geen olifanten waren, door de militairen zelf werden voortgetrokken. 'Meermalen heb ik', schreef later een Knil-officier die met tienduizenden andere krijgsgevangenen en enkele honderdduizenden Aziatische arbeiders van september '42 tot november '43 ingezet was om naast een van die twee paden de Birma-spoorweg aan te leggen,

'Japanse troepen moeizaam langs dit modderige en vrijwel onbegaanbare karrespoor zien trekken. Elke sectie had zo'n Japans karretje bij zich, waarop ze hun veldzakken en munitie vervoerden. Zes man liepen in de touwen en trokken het karretje met veel moeite door de blubber en over de keien en boomstronken heen. Als er rust werd gecommandeerd, vielen ze, zonder er op te letten waar ze stonden, net als honden voor een hondekar, zo in de blubber neer, zo moe waren ze. Na een korte rust trokken ze verder, zo nu en dan losten anderen de trekkers af. Allen zaten ze zeer slecht in de kleren: vuile, gescheurde en versleten jassen en broeken. Vaandels en Japanse vlaggen voerden ze mee. En zo kwam dan het leger, na een wekenlange tocht, doodmoe, uitgeput en stinkend in Birma aan'¹ -

er was daartoe door de bergen een afstand afgelegd van meer dan 400 kilometer.

De Engelsen waren niet in staat, Birma te behouden. De Japanse divisies kregen er de steun van duizenden die zich onder de vanen van het Birmaans Onafhankelijkheidsleger schaarden - linie na linie moesten de Britse troepen, die zich overal van spionnen omgeven wisten, prijsgeven. In Rangoon, dat door de Britse *Governor* verlaten was, trokken de Japanners op 8 maart binnen en begin mei hadden de laatste Britse en Brits-Indische eenheden alsook de Chinese die hun te hulp gesnelde waren, het grootste deel van Birma moeten ontruimen; alleen in het uiterste noorden wisten zij zich te handhaven.

Nog in maart konden de Japanners overgaan tot de bezetting van de Andamanen en de Nicobaren; de voornaamste eilanden van deze twee groepen gingen zij onmiddellijk in staat van verdediging brengen.

Zware tegenslagen voor de Geallieerden! Zwaar vooral omdat de enige landverbinding met Nationalistisch China: de Birma-weg, die Rangoon

¹ J. van Baarsel: 'Onder de Jappen', p. 74 (IC, 81 359).